

Aparicions marianes a Horta-Guinardó

Jordi Ardanuy

Introducció

Es coneixen com a “aparicions marianes” les suposades manifestacions de la Mare de Déu davant d’una o més persones. Aquest fet és acceptat per l’Església catòlica, l’Església ortodoxa copta, l’Anglicana, i algunes altres confessions cristianes.

Durant els vint segles de cristianisme s’han recollit al voltant de dos mil casos amb una certa rellevància històrica, dels quals el 80 % s’han produït des del segle XIX. Ara bé, les reconegudes per l’Església catòlica --a partir d’ara simplement l’Església-- en aquest període són ben poques. Entre elles, podem destacar ocorregudes a Guadalupe (1531); La Saleta (1846); Lorda (1858); Fátima (1917); Beauraing (1932-1933) i Ban-neux, (1933).

El fidel catòlic no està obligat a creure en les aparicions marianes, encara que siguin reconegudes oficialment. L’Església considera acabada la revelació pública amb la mort del darrer dels apòstols i, per tant, totes les aparicions, tots els missatges posteriors, encara que tinguin un valor universal, són considerats revelacions “privades”, respecte les quals el creient no té cap obligació, perquè no afegeixen res al missatge evangèlic ni al magisteri eclesial.

L’actitud de l’Església davant d’aquests fenòmens és prudent. Abans de pronunciar-se, l’autoritat religiosa procedeix amb cautela. El titular de la diòcesi, si considera que es donen les condicions, institueix una comissió teològica, que avalua els testimonis, juntament amb els missatges vinculats a l’aparició arribant, si escau, a interrogar els vidents.

Els criteris que segueix l’Església per determinar l’autenticitat d’una aparició són la credibilitat dels vidents: mai no s’han de contradir; els seus relats han de coincidir; i no han de mostrar cap patologia mental. En segon lloc, l’ortodòxia de les comunicacions transmeses, han de ser conformes al missatge evangèlic i també al magisteri de l’Església. Finalment, els fruits, és a dir, les conversions i les possibles gràcies vinculades al lloc de l’aparició.

El resultat de les recerques realitzades pot acabar de tres maneres diferents. Si l’autoritat eclesial arriba a confirmar l’autenticitat del fenomen, s’utilitza la fórmula *Constat de supernaturalitate*,

Pepita Pugès
Imatge procedent del volum *Una mujer del pueblo*

és a dir, que hi consta el sobrenatural, i són aprovades. Si, en canvi, es confirma que es tracta d’un frau o de la fantasia d’algun visionari, el judici és *Constat de non supernaturalitate*, consta que no hi ha res sobrenatural, llavors són condemnades. I si el judici és interlocutori i no és possible determinar la veracitat però tampoc desmentir-la, s’adopta la fórmula *Non constat de supernaturalitate*, no consta la presència sobrenatural, i no queda ni aprovada ni condemnada, el que no treu que pugui ser constatada o no més endavant.

L’autorització per al culte del bisbe ordinari local o la seva declaració conforme consta el sobrenatural s’ha de considerar provisional mentre no es produeix un ju-

dici definitiu sobre l’assumpte pronunciat per la Santa Seu, segons el dictamen de l’Oficina de la disciplina, pertanyent al Dicasteri per a la Doctrina de la Fe, fet que pot no produir-se necessàriament.

L’interès per les aparicions marianes no es limita a l’àmbit estrictament religiós. Hi ha diverses disciplines que se’n ocupen des de perspectives diferents: l’antropologia com objecte cultural; la medicina i la psicologia, per les respostes fisiològiques i la conducta dels vidents; la comunicació, per l’impacte mediàtic; i també la parapsicologia, pel fet de lidiar amb hipotètics fenòmens paranormals provocats per la ment i que podrien explicar els fenòmens descrits.

En l’àmbit del nostre districte tenim

Visió general dels reunits a can Cerdà a l’entorn de l’arbre on la Pepita veia la Mare de Déu

algunes suposades aparicions marianes. En aquest paper presentarem tres casos que cronològicament corresponen essencialment a la segona meitat del segle passat, amb un impacte mediàtic i social molt desigual. En tots ells les aparicions només eren presenciades per un sol vident. Es tracta de l’hortenca Josefa Pugès; el d’Alfredo Garcia, que vivia al Carmel; i el d’Adonina Garcia, que ho feia al Guinardó.

L’objectiu de l’article és una descripció dels principals esdeveniments en termes d’història social i cultural, sense abordar en cap moment la realitat física dels fets sobrenaturals que impliquen les aparicions i els prodigis associats. D’acord amb això, i per a no recarregar a més a

més el text innecessàriament, en general s’ometen adjectius i d’altres expressions que qualifiquin amb un caràcter hipotètic, dubitatiu o escèptic les afirmacions dels vidents i els seus seguidors, tret que resulti imprescindible contextualment.

Quant a les fonts d’informació, són de tres tipus. Per una banda hi ha dades obtingudes en entrevistes i comunicacions amb persones implicades. En segon lloc, cal indicar que s’ha accedit a alguns documents d’arxiu. També s’ha utilitzat abundantment material bibliogràfic, especialment en el cas de la Pepita Pugès, on la quantitat de documentació disponible és considerable i, en el qual, des d’aquest punt de vista, la dificultat rau en condensar les dades.

JOSEFA PUGÈS

Vocació primerenca

Josefa Pugès Baladas, la Pepita, va néixer el 27 de setembre de 1920 en una família ben modesta –el seu pare era paleta– i “molt catòlica”⁽¹⁾, per la qual cosa des de petita va viure en un context en el qual va rebre instrucció religiosa, trobant-se envoltada de quotidianes pràctiques de pietat i devoció, especialment per part de la seva mare. Ambdós progenitors havien nascut a Sant Joan d’Horta, llavors un municipi independent, on els seus pares respectius s’hi havien establert.

Segons les seves explicacions, en fer la primera comunió, va sentir la veu de Jesucrist a través d’una locució, una comunicació sobrenatural rebuda a l’orella, la imaginació o directament a l’intel·lecte. Quan va alçar la mirada va poder veure àngels blancs i blaus que davallaven del cel i que envoltaven totes les noies que rebien el sagrament aquell dia per primera vegada. Aquestes gràcies interiors van continuar durant la seva infància i adolescència, període en el qual el fet religiós ocupava un lloc central a la seva vida fins que es va creuar la Guerra del 36. Així ho relatava la protagonista:

“Després, quan entraren els nacionals, feia tres anys que no havia sentit dir la Santa Missa, ni rebut a Déu en el meu cor: totes les esglésies estaven cremades. Anàrem amb una amiga meva a Sant Just i Pastor, església de Barcelona. Em confessi i després vam sentir missa i de seguida anàrem a combregar”⁽²⁾.

En aquell moment, amb dinou anys va tornar a sentir la veu de Jesucrist que li deia que estava content d’entrar en el seu cor i que l’havia trobat molt a faltar, mentre veia l’hòstia sagrada il·luminada amb raigs d’or.

En termes socials, la Pepita va militar a Acció Catòlica i fou secretària de les Filles de Maria Auxiliadora. Els diumenges alternava retirs espirituals amb visites a malalts tuberculosos de l’Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, així com els leprosos de can Masdeu. Els diumenges a la tarda també ensenyava catecisme i acabava el diumenge resant el trisagi davant del Santíssim exposat. Però tot això era poc i l’any següent, amb vint anys, va sentir la crida de Jesús. Ara bé, el seu pare, tot i ser molt pietós no la va deixar marxar i fer-se monja, per por a perdre la seva filla. La desconsolada noia se’n va anar plorant a l’església on va rebre una locució que li diu que ha de ser obedient i li pronosticà importants sofriments. Ella

**Pepita Pugès,
en ple èxtasi,
examinada
per Ricard
Puncernau**

es va posar malalta, i es volia morir. Demanava a Jesús que se l'endugués aviat al cel, però aquest li va respondre que abans havia d'escriure un llibre.

Abandonada a la força la idea de ser religiosa, es va casar el 9 de juny de 1948 amb Francesc Bergé, i es va quedar a viure a Horta. Amb anterioritat li havia explicat al seu futur marit que veia la Mare de Déu. Malgrat que el seu director espiritual li tenia prohibit fer-ho públic, que el seu futur marit ho sabés era una qüestió de consciència.

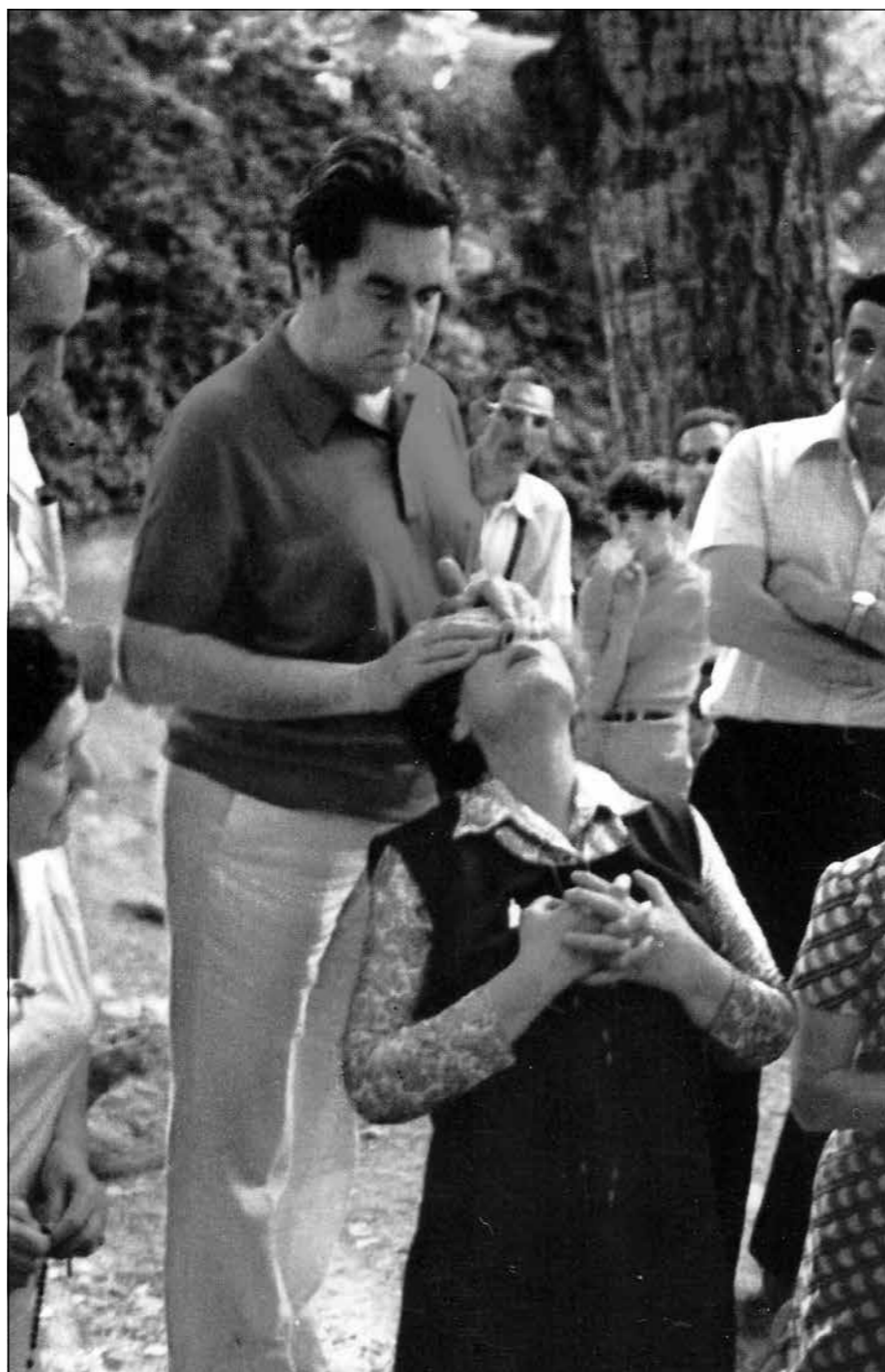
El 4 de març de 1949 va néixer el seu fill Jaume. El fet es celebrat per la revista *Ideal*, circular d'Acció Catòlica de Sant Joan d'Horta (3). Cinc anys després, el 24 de juny de 1954 naixia la seva filla Montserrat.

Guariment a Lorda

La Pepita tenia llavors ja un historial significatiu de patologies: amigdalitis (1927), tifus (1935), apendicitis (1941 aproximadament), anèmia (1943). El 1951 va tenir problemes de cor i li van diagnosticar la dilatació de l'arteria aorta. Durant el part de la seva filla, en el qual van haver d'intervenir-la, estava molt inflada i s'ofegava pels seus problemes coronaris. Tres dies després, el 27 de juny va patir una caiguda aparatosa que li va destrossar totalment l'os de la cama esquerra. Com a resultat va haver d'estar un mes immòbil al llit. Li van treure el guix, però van haver de tornar-li a posar perquè la cama havia quedat totalment torçada.

La dona volia moure's i complir amb el que considerava les seves obligacions familiars. Però conseqüentment se li va ressentir la part inferior de la columna vertebral (4), i va patir una amenaça absolutament real de quedar-se paralítica. Per tal d'evitar-ho es va sotmetre a una intervenció consistent en treure un os de la cama sana i empeltar-lo a la columna vertebral. Però la cama esquerra anava de mal en pitjor i cada cop caminava més malament. Llavors li van aconsellar una nova operació: trencar-li de nou la cama i, intercalant un clau a l'extremitat de l'os, tirar amb força per mirar d'allargar els vuit centímetres de menys en els quals s'havia reduït la cama accidentada i que li provocaven un daltabaix a la columna. Però ella va pressentir que si se sotmetia a la nova intervenció quirúrgica moriria. Igualment estava convençuda que si anava a Lorda, es guariria.

El setembre de 1955 va poder realit-

ARXIU J. R. M.

zar el viatge a la cerca de la curació, formant part del 40è pelegrinatge diocesà cap al lloc on el 1858 Bernadeta Sobiros, una pastora gascona, havia tingut les seves celeberrimes aparicions. La tarda del 27 de setembre (5), pregant amb fervor en català, la seva llengua habitual, a la Mare de Déu, mentre l'ajudaven a entrar a la piscina del santuari. La revista *Ideal* (p. 10) va recollir les seves pròpies explicacions (6).

“Revestida de la camisa blanca preparada amb aquesta finalitat, entrí a la Piscina de la Mare de Déu. En rebre el contacte de l'aigua sentí com si una mà sobrenatural m'hagués agafat amb força dels ossos i me'ls hagués remogut amb una força extraordinà-

ria, experimentant una fortíssima sacsejada que em va produir una impressió d'ofec, mentre que, apropant-me lentament cap a la imatge de la Mare de Déu col·locada a l'altre extrem de la Piscina, seguia demanant-li amb tota intensitat la meua curació. Arribí a besar-la. Em traguérem de la piscina i em vestiren. En aixecar-me per a anar al cotxet amb el qual m'havien portat, ja notí com si l'esquena, abans tan encorbada, se m'hagués redreçat de cop, i la cama, com si de sobte s'hagués allargat els cinc dits que tenia de desnivell, retornant a la seva normalitat”.

La descripció continua indicant que la monja que l'acompanyava ja havia ob-

servat quelcom “sobrenatural” en el seu rostre, cosa que corroborava la infermera acompanyant anomenada Dordal i que també era d'Horta.

Aquella nit va dormir com feia anys que no podia pels dolors i, al matí següent, poc després de combregar, va sentir una veu que li deia que estava curada i que podia caminar i demostrar-ho. Però no va gosar fer-ho. En lloc d'això va tornar a la piscina, però no va percebre absolutament res. Més tard, a la tarda, acompanyada d'una altra malalta, ja va començar a pujar i baixar escales amb tota normalitat. I va retornar a Barcelona aparentment guarida i sense utilitzar el bastó, la bota ortopèdica ni requerir recolzar-se en la seva família per poder caminar.

L'article de l'*Ideal* (p. 8) recull l'opinió de la Pepita, “devota feligresa”, en paraules del redactor, en una entrevista realitzada a casa seva. L'autor comença explicant que per prudència no s'havia publicat la notícia anteriorment. I afegeix que cal fer-ho en aquell moment en gran part perquè els rumors ja són imparables.

“Avui, que el cas ha anat prenent forma oficial i mentre les altes jerarquies eclesiaístiques, amb recollida de dades, proves i certificats deliberen sobre el mateix. I mentre amb la natural impaciència esperem el veredict definitiu, quan ja a part la prova evident de l'estat de la interessada, perfectament apreciable per tots els seus veïns i contemporanis, alguna publicació ha dit ja alguna cosa sobre aquest esdeveniment extraordinari”.

Els anys han transcorregut i el guariment mai ha estat reconegut per l'Església com a un miracle. La xifra actual d'aquests és de setanta, però l'oficina mèdica de Lorda té registrades més de 7.000 curacions sense una explicació mèdica clara, però sobre els quals no tenen la seguretat d'una intervenció sobrenatural.

Encàrrecs i demandes de la Mare de Déu

Pel que sembla, la Pepita va quedar molt ben parada dels seus problemes físics després del pas per Lorda. L'any 1958 complia trenta-vuit anys. Coincidint amb el centenari de les aparicions de Lorda, la protagonista va rebre l'encàrrec de la pròpia Mare de Déu per tal que anés a veure el bisbe, que llavors era Gregorio

Aquella nit va dormir com feia anys que no podia pels dolors i, al matí següent, poc després de combregar, va sentir una veu que li deia que estava curada i que podia caminar i demostrar-ho. Però no va gosar fer-ho. En lloc d'això va tornar a la piscina, però no va percebre absolutament res. Més tard, a la tarda, acompanyada d'una altra malalta, ja va començar a pujar i baixar escales amb tota normalitat.

Modrego Casaus i li donés un missatge relacionat amb resar les tres parts del rosari, venerar la imatge de Jesucrist amb una processó i pregar molt pels pecadors. Per mediació del director espiritual que tenia en aquell moment, va ser rebuda pel secretari del bisbe, a qui va transmetre el contingut de l'encàrrec.

Poc temps després Pepita Pugès tingué el seu darrer fill, una nena a la qual va posar el nom de Maria de Lourdes. La mare va estar a punt de morir i es va passar tres mesos i mig a una clínica. Quan la nena tenia cinc mesos i semblava tenir una bona salut, la Mare de Déu li comunicà que volia com ofrena emportar-se la Maria Lourdes. Vuit dies després la nena va agafar febre fins als 40 graus. Va ser ingressada successivament als hospitals de la Vall d'Hebron (llavors “la Residència”) i a Sant Pau. Malgrat el dolor que li provocava li va oferir la seva filla, demanant-li perdó pel seu egoisme de voler-la retenir. La seva mare li havia recordat que els fills eren de Déu i no dels pares. Dos dies després l'infant era mort.

A tot aquest dolor s'hi sumaven més problemes de salut. Als tres mesos de la mort de la seva filla li van intervenir quirúrgicament. A l'any del dolorós traspass, l'operaren de la vesícula biliar. Vuit mesos després una intervenció relaciona-

da amb el ronyó. Després d'uns mesos, va patir un accident de cotxe no gaire important, però que li va afectar les vèrtebres, tot just unes setmanes després d'una altra intervenció. Li van receptar unes injeccions, però una errada en la pràctica del tractament va fer que passés dos anys i mig amb el braç esquerre immòbil. Posteriorment se li va quedar paralitzada la cama esquerra i de nou el mateix braç. El diagnòstic ho atribuïa a un problema en el cor i els ronyons. Però es va recuperar en un mes i mig, per a sorpresa dels facultatius de l'Aliança. Un o dos anys després va tenir problemes de fetge importants: hepatitis amb cirrosi i una esperança de vida de tres anys, que en realitat es convertiren en una dècada i mitja, aproximadament, amb diverses estades clíniques, això sí. Tanmateix, sabem que malgrat les seves malalties, va treballar un temps en una parada del mercat d'Horta, que s'havia inaugurat l'any 1951.

“Descobriment” de can Cerdà

La Pepita seguia rebent missatges de Jesús i de la Mare de Déu i també tenia visions celestials que mantenia en estricte secret fora de la família més propera i alguna amistat íntima. Tanmateix, la tardor de 1974, amb cinquanta-quatre anys d'edat, la Mare de Déu l'instà a anar a un lloc que pensava beneir particularment. És a dir, li indicà que hauria de passar de les seves visions privades a unes de públiques en un lloc que es convertiria en sagrat. Així, finalment, el divendres 8 de novembre de 1974, es va desplaçar cap a un paratge que desconeixia, anomenat can Cerdà, a la carretera d'Horta a Cerdanyola, l'actual BV-1415 (km. 4,5). Anava acompanyada de la seva amiga Maria Poch i tres persones més. Curiosament, en aquell moment ella pensava que es tractava simplement d'avisar a algun malalt, atès que s'encarregava de dur-los a Lorda, i esperava algun senyal. Però baixant pel camí que passa davant una masia, convertida actualment en el restaurant Can Sardà [sic], va començar a resar el rosari. Una mica més endavant va sentir que la cridaven. Es va girar i va veure la Mare de Déu de Lorda, a sobre d'un arbre caigut. Ella li va demanar que, els dies 11 de cada mes, anessin a resar allí.

Al cap de tres dies, el dia 11 de novembre, ja eren catorze les persones congregades en aquella esplanada amb l'arbre caigut i al costat d'una font. Cap a dos quarts de sis de la tarda van començar a resar

Les aparicions marianes de can Cerdà, igual que d'altres a Catalunya i Espanya, van despertar una important expectació en una època de canvis socials i polítics considerables. Així no pot estranyar que els mitjans de comunicació s'hi apropessin. El punt àlgid d'aquestes visites va ser el març de 1976.

les tres parts del rosari. Una hora després aproximadament va semblar que la Pepita es desplomava, però es va incorporar amb rapidesa i, mirant fixament l'arbre inclinat, els presents van sentir dir-li en català, com si repetís quelcom que sentia: "Sóc la Verge de Catalunya" (7).

A partir d'aquell moment la vident va rebre durant gairebé dos anys un conjunt de missatges amb voluntat que fossin públics en la seva immensa majoria. No tots es produeixen a can Cerdà. Alguns ocorren a casa seva, a Horta. D'altres, per exemple, quan estava ingressada a la Clínica de l'Aliança. El seu contingut mostra algunes preocupacions de la societat catalana de l'època, en la qual l'Església tenia una rellevància força superior a l'actual –l'Estat espanyol s'estava descristianitzant, segons un dels missatges de la vident–: la necessitat de confessar-se, d'oïr missa els diumenges; la comprensió pels sacerdots, que són humans, malgrat que han de mostrar-se més humils; igual que les monges, que no han de voler ser "tan modernes". De fet, les dones en general no havien "d'ensenyar les carns" i temptar els homes. No havien de llegir revistes d'escàndol ni visitar cinemes de corrupció.

Hi ha referències al Sàhara i a grans patiments que s'albiraven. Tanmateix, en un missatge del 11 de novembre de 1975, s'afirma que els rosaris resats havien aturat la guerra que s'esperava la colònia africana (8).

També s'anuncia un futur miracle a Sant Sebastià de Garabandal, amb la qual cosa, de retruc, donava autenticitat a les aparicions marianes que van tenir lloc entre 1961 i 1965, tenint com a protagonistes quatre nenes del municipi de Rionansa, a Cantàbria. De fet aquest procediment de confederació informal de cenacles aparicionistes –cap d'elles reconegudes– és una característica significativa d'aquests moviments. Si bé, com assenyalava l'antropòloga i especialista en la temàtica, Josefina Roma, accepten la companyia d'altres heterodòxies mentre la seva estabilitat no està assegurada, però quan hi ha punts de suport, utilitzen el seu poder coercitiu i de dissuasió per expulsar del seu sí qualsevulla dissidència (9).

Una altra vicissitud similar, pels dubtes d'heterodòxia que oferia en el seu moment, és la relació amb Pius de Pietrelcina, conegut com el Pare Pius, canonitzat finalment l'any 2002. Segons el relat recollit pels seguidors de la Pepita, en un

viatge per la península itàlica l'estiu de 1975, Pius de Pietrelcina li va pronosticar a la vident que rebria al dia següent un missatge confidencial de Jesús per al Papa (10). Així va ser i la comunicació li fou lliurada al Sant Pare, sempre segons les explicacions de l'entorn de can Cerdà, al dia següent de rebre'l, en una audiència pública programada prèviament.

Un altre característica a esmentar és de tipus lingüístic. Com que el radi d'acció primordial dels missatges de can Cerdà incloïa tot l'Estat espanyol –venia a salvar, "Barcelona, Catalunya i Espanya" –, la major part de comunicats foren en espanyol, i no era pas la llengua amb la qual la vident s'encomanava a Déu, parafrasejant la doctora Roma (11).

Gràcies, beneficis i mitjans de comunicació

L'11 de desembre de 1974, el missatge comunica la voluntat de beneir la font de can Cerdà que s'havia de convertir, d'aquesta manera, en miraculosa. L'11 de gener següent, davant de la font hi havia cent-cinquanta persones. Es va començar a resar el rosari i, abans de la pregària lletànica, la Pepita cau en èxtasi. Unes primeres paraules en les quals manifesta que està contenta. La vident s'aixeca i es dirigeix a la font, convidada per la Mare de Déu. Passà el torrent i allí, beneeix la font. Després manifesta que com que aprecia molt a mossèn R., li demana que també beneeixi la font, cosa que el sacerdot va fer. Precisament l'aigua de la font va curar suposadament la Pepita de la im-

mobilitat en el braç esquerre. També es va guarir una noia de disset anys malalta de meningitis. Ara bé, tot això no podia passa gaire desapercbut.

Les aparicions marianes de can Cerdà, igual que d'altres a Catalunya i Espanya, van despertar una important expectació en una època de canvis socials i polítics considerables. Així no pot estranyar que els mitjans de comunicació s'hi apropessin. El punt àlgid d'aquestes visites va ser el març de 1976. El 6 d'aquell mes Ràdio Barcelona va desplaçar una unitat mòbil per gravar un programa de *La Otra dimensión*, que presentava el periodista especialitzat en temes paranormals i futur director de cinema Sebastià d'Arbó (12).

Hi havia unes tres-centes o quatre-centes persones entre feligresos, malalts necessitats de guariment, acompanyants, interessats per la parapsicologia i curiosos. Cinc dies després, el dia 11, la Televisió pública espanyola, va enregistrar imatges per al programa *Informe Semanal* que va ser emès pocs dies després. Això va provocar que l'11 d'abril es concentrassin al lloc unes dotze mil persones, segons s'explica. També ho va afavorir que fos diumenge.

Una conseqüència va ser que a la Mare de Déu no li van semblar adequats alguns comentaris dels mitjans de comunicació; per això va advertir la Pepita en una visita a can Cerdà el 28 de març que no se sentiria la seva veu a través dels cassets el següent dia 11. I així va ser. Igualment li va dir a la vident que faria un petit, miracle, l'anomenat "del sol", descrit com una visió de l'astre rei opac, amb una aureola de colors canviats a gran velocitat i girant sobre sí mateix, de manera similar a Fàtima (13).

Però les aparicions estaven a prop de la seva finalització. L'11 del més següent, davant d'unes cinc mil persones la vident anuncia que aviat ja no s'apareixeria a can Cerdà. Tot aquest soroll en els mitjans de comunicació i les multituds que acudien al lloc van acabar detonant una reacció de l'autoritat eclesiàstica. Efectivament, el 8 de juliol, l'oficina de premsa de l'Arquebisbat de Barcelona va publicar una nota indicant un ràpid pronunciament oficial sobre els fets, demanant que mentrestant els creients s'abstinguessin d'assistir a actes religiosos organitzats a l'indret. Ara bé, com que la major part de la gent hi anava espontàniament, ara a resar el rosari, adés per curiositat, l'11 de juliol es van presentar a l'indret alguns

milers de persones que van quedar decebuts perquè la vident, seguint la consigna de l'Arquebisbat que la Mare de Déu li havia ratificat, no s'hi va presentar.

Finalment el Cardenal Jubany, va signar un decret el 30 de juliol en el qual indicava que no s'observava res de sobrenatural en els fets de can Cerdà, amb una pastoral annexa explicativa sobre les revelacions privades i les devocions populars. La premsa barcelonina se'n va fer ampli ressò el 6 d'agost.

Naturalment tot això va fer que els periodistes assetgessin la Pepita. El seu director espiritual, Joan Roig, va aconsellar-li que passés una temporada fora d'Horta. El jesuïta li va trobar una residència d'estiu on s'hi va estar dels 16 de juliol al 16 d'agost. Llavors estava apunt de complir cinquanta-sis anys.

El darrer èxtasi, segons els missatges, s'havia de produir el dia 11 d'agost. I així va ser. Mentre que a can Cerdà es reunien una multitud, a 80 quilòmetres, a la seva habitació estant, va entrar en trànsit mentre resava el rosari, en presència de tres de monges de la residència. Curiosament, dos d'elles, però no la tercera, van veure el fenomen del sol emetent raigs de colors i donant voltes. La Pepita va acceptar sense cap retret el decret de l'Arquebisbat i mai més, fins al seu traspàs el 30 d'agost de 1978, no va tornar a can Cerdà. No va arribar a complir els cinquanta-vuit.

Examen de l'èxtasi de la Pepita

El 21 de juny de 1976 la Pepita Pugès es va sotmetre a un examen mentre es trobava en èxtasi. L'estudi va ser realitzar per Ricard Puncernau Sampere (1918-1984), un neuropsiquiatre que unia als seus coneixements mèdics, una fervent fe catòlica i un gran interès pels fenòmens parapsicològics. L'ajudava el psiquiatra i grafanalista Bonaventura Deusedes Juyà, que també s'havia interessat per la fenomenologia paranormal, a més a més de Sebastià d'Arbó. Aquest són les observacions:

- 1r. L'entrada al trànsit no va ser brusca, sinó suaument però ràpidament progressiva, quedant la vident amb el cap lleugerament corbat cap enrere i mirant cap amunt.
- 2n. L'expressió dels trets facials no era de sopor somnolent, com s'observa els estats hipnòtics, sinó de vivacitat serena.
- 3r. Es va comprovar un marcat augment de pes, en comparació del mateix en

estat normal. (Comparació que es va fer un cop acabat el trànsit).

- 4t. Es va constatar una anestèsia completa, tant a les punxades, com a la cremada, aplicant una bona estona, sobre la pell la punta d'una cigarreta encesa. La malalta [sic] no va tenir cap reacció, però van quedar a la pell els senyals de les punxades.
- 5è. La vident durant el trànsit, tenia de forma discontinua una rigidesa muscular important.
- 6è. La vident presentava una miòsi discreta pròpia de la seva edat. Els reflexos pupil·lars a la llum eren normals.
- 7è. El reflex òculo-palpebral estava anul·lat.
- 8è. La completa oclusió dels ulls per les mans de l'observador no va modificar gens l'estat de trànsit.
- 9è. Durant les maniobres exploratòries, persistien alguns moviments oculars disgregats i discordants, com s'observen en els estats d'anestèsia profunda.
- 10è. Els reflexos tendino-periòstics en membres superiors eren normals.
- 11è. L'audiició semblava conservada en part, si més no en la resposta positiva, a la petició que separés els dits de les mans fortament entrecreuat, en actitud de prec. Acabat l'èxtasi i en preguntar-li sobre això, la vident va informar que havia imitat la seva visió en el gest de desencreuar les mans.
- 12è. La vident durant el trànsit, tenia una respiració superficial i una lleugera taquicàrdia.
- 13è. Acabat el trànsit, que va tenir una durada de deu minuts llargs, es va interrogar a la vident sobre què li havíem fet, què havia notat. Es va mostrar confusa i sorpresa davant la pregunta. Ens va dir que no havia notat res, encara que alguna cosa li devíem haver fet, perquè notava lleugeres molèsties al braç i tenia taques de sang al vestit. Les punxades es van realitzar a nivell de la part externa del braç i de l'avantbraç dret. La cremada es va realitzar a la part de l'avantbraç proper a la part externa del canell dret, en ser la regió de la pell del braç més sensible als canvis de temperatura.
- 14è. Quan es va realitzar l'oclusió completa dels seus ulls, la vident va dir que havia continuat veient igualment la seva visió intel·lectual i intel·lectual. Al final del trànsit i com si la seva visió s'allunyés cap a la seva dreta, la vident va girar lentament el

cap vers aquest lloc com si estigués seguint lentament la visió que s'allunyava mentre a la seva cara es reflectia una expressió com de comiat de la seva visió.

En resum dels exàmens realitzats creiem que es pot concloure que és un trànsit autèntic de mitjana intensitat, en estat extàtic" (14).

Naturalment, en les visites de la vident a can Cerdà que no es realitzaven en dia 11 la presència de visitants era molt més reduïda. Això va permetre, per exemple, l'examen al·ludit de Ricard Puncernau i la presència d'interessats amb la parapsicologia com el conegut Juli Roca Muntañola (1911-1980) (15).

El llegat

L'11 de maig de 1975 la Mare de Déu va demanar que s'aixequés allí un santuari. El mateix va repetir el 15 d'agost de 1976, mentre es trobava en una residència de descans.

Després de la seva mort es va crear una fundació constituïda l'any 1986 tot i que anteriorment ja existia una estructura de funcionament que datava de 1975 i que durant alguns anys va funcionar com una societat anònima. La fundació va absorbir el servei d'ordre i l'organització d'activitats com ara la publicació d'un butlletí amb totes les notícies referents a l'indret i a les gràcies atribuïdes a la Mare de Déu de Lorda de can Cerdà. Es va fundar una casa per a retirs i reunions de seguidors i de joves de can Cerdà. També recull en els seus arxius les curacions o gràcies que, pel que sembla, sumen tres o quatre centenars, alguns d'elles reflectides en el butlletí *Virgo Potens*.

La construcció d'una capella va ser autoritzada pel bisbat de Barcelona l'any 1987 quan va donar el seu consentiment sempre que no coincidís amb el lloc exacte de les aparicions; però l'administració civil va endarrerir l'execució del projecte. Finalment, l'11 de febrer de l'any 2001 es va inaugurar la capella que es troba dins d'un recinte –anomenat així pels seguidors "El Recinto", normalment en espanyol–, terreny acotat d'uns centenars de metres, que també inclou, un petit parc, lavabos i la font l'aigua de la qual va ser beneïda per la Mare de Déu. L'arbre sobre el qual s'apareixia, va ser ràpidament convertit en relíquies que arrencaven els fidels i avui en dia subsisteix només el tronc mort.

Ja abans de la mort de la Pepita van

ALFREDO GARCÍA

Primers contactes

Alfredo García Fernández va néixer el 8 d'agost de 1914 a Moldes, municipi de Barjas, a la província espanyola de Lleó. En algun moment de la seva vida va emigrar a Catalunya, però no hem pogut determinar més detalls anteriors a 15 de juny de 1988, data en la qual, trobant-se internat a l'Hospital de la Vall d'Hebron, va veure la Mare de Déu, però sense que hi hagués cap altra mena de comunicació. Inicialment l'Alfredo no es va atrevir a comentar-ho amb cap persona, mentre que les aparicions s'anaven produint, fins i tot a l'església, especialment al Santuari de Nostra Senyora del Mont Carmel, que era el temple que tenia més a prop de casa, i que havia inaugurat edifici preciament el juliol de 1988.

Poc temps després li va comentar a la seva dona i aquesta a les persones més properes, fins que un dia se li aparegué quan es trobava en el cenacle d'oració que organitzava a llur pis de la carretera del Carmel en el qual vivien. Cal assenyalar que l'Alfredo rebia missatges també de Jesucrist.

Durant cert temps els presents només escoltaven la conversa per part del vident. En aquest període va rebre tres gràcies "molt importants", segons l'Alfredo i els seus seguidors. La primera va ser poder-li

Alfredo García

Imatge procedent de *Llamada de amor...*, núm. 1

assecar els peus a la Mare de Déu perquè els tenia mullats. Ella li va dir que eren les llàgrimes d'una dona que havia estat plorant davant d'una imatge seva. Llavors l'Alfredo va agafar un mocador de la seva butxaca i li va eixugar els peus, quedant impregnat d'una aroma especial. Així ho van descriure alguns membres del seu grup d'oració:

"Tal fou la nostra sorpresa en comprovar que el mocador adquirí un suau i agradable perfum. La nostra alegria anà augmentant en veure que cada dia que passava, el perfum del mocador era més intens" (20).

El segon preuat regal es va produir mentre es trobava resant a can Cerdà. Per estricte desig de la Mare de Déu, ningú ho va detectar, tret de les persones que es trobaven al seu costat que el coneixien bé. I així van descriure la gràcia aconseguida:

"Quan eixí del seu èxtasi ens adonarem que entre mans tenia un rosari corrent, però molt perfumat, perfum que encara perdura [1992]" (21).

La tercera sorpresa va ser comprovar que en les reunions a casa seva en les quals queia en estat extàtic, aquesta s'omplia igualment de perfum floral "enviat per la Santíssima Mare de Déu" (22). Més tard aquesta gràcia va donar un tomb, atès que el perfum eixia de l'alè i les mans del vident. Això s'utilitzava perquè les persones que assistien al cenacle a resar, un cop acabada l'activitat, deixaven els seus rosaris a les mans de l'Alfredo i aquest imprimia sobre ells el seu alè, quedant immediatament perfumats durant un cert temps.

En aquesta primera època, a finals de la dècada dels vuitanta, va ser observat algun cop el prodigi del "sol de Fàtima" des de l'exterior del santuari de Nostra Senyora del Mont Carmel, segons narra a principis de l'any 1990 el guaridor Joan Maria Estadella (n. 1933). Ell havia estat testimoni del fenomen que s'havia produït algun dels dies 13, data en la qual cada mes s'aplegaven el seguidors per al res del rosari (23).

Algun seguidor també li atribueix l'aparició a les mans

de cabells de la Mare de Déu i de Jesús, considerades relíquies, així com hòsties de "pa celestial", si bé no sabem quan hauria començat (24). Per Setmana Santa se li llagaven les mans i els peus, ferides similars a les infligides sobre Jesús de Natzaret durant la seva crucifixió, segons la iconografia cristiana tradicional (25).

Els missatges

Els missatges, en sí mateixos, no tenen cap originalitat. Tota la comunicació es desenvolupa sempre en espanyol, fet que encaixa amb la llengua nativa del vident i de la immensa majoria dels fidels seguidors. Una part d'aquests missatges es recollia en una col·lecció numerada de quadernets fotocopiats titulats *Llamada de amor de la santíssima virgen a través del Sr Alfredo en Barcelona* dels quals van aparèixer una xifra encara indeterminada (26).

Cal pregar pels descreguts, pels que van pel camí de la perdició i per les ànimes del purgatori. Hem d'estimar a Déu i també uns amb als altres. Crides a la confessió i a evitar la "serp dolenta" (27) que ens punxa, però que la immensa majoria dels mortals sembla que preferim.

En un missatge de Jesucrist rebut el 2 de febrer de 1990 anuncia al cenacle la vinguda de l'arcàngel San Miquel a qui hem d'implorar perquè "vagi davant nostre apartant les punxes del camí, punxes que han clavat al Senyor" (28).

En una altra ocasió, per exemple, la Mare de Déu li mostrà a Jesús a la creu estant i, una mica després, "com son tractades les ànimes que l'enemic aconsegueix atrapar" (29). Això li causà un gran patiment al vident fet que trasllada a aquells que l'escolten. La Mare de Déu també ofereix oracions específiques per resar-li quan hom hagi de ser intervingut quirúrgicament o per a resar abans del rosari de l'aurora (30). I també un lema:

"Estimeu i espereu amb alegria perquè, si tu estimes amb alegria i esperes amb alegria, a tu t'estimaran amb alegria i t'esperaran amb alegria" (31).

Els aplecs

A meitat dels anys noranta l'Alfredo tenia contactes amb la Mare de Déu molt freqüents. Normalment, cada segon o tercer diumenge de mes anaven a l'ermita del Remei, al Cervelló, en el seu límit amb Sant Vicenç dels Horts, un indret per on havien passat ja d'altres vidents, sent-ne el principal i de més durada Josep

Visió general i detall amb el nom del vident de l'enterrament d'Alfredo García

AUTOR: JORDI ARDANUY

Els missatges, en sí mateixos, no tenen cap originalitat. Tota la comunicació es desenvolupa sempre en espanyol, fet que encaixa amb la llengua nativa del vident i de la immensa majoria dels fidels seguidors. Una part d'aquests missatges es recollia en una col·lecció numerada de quadernets fotocopiats

Casasampere Altimis (1949-2014). De fet, en una d'aquestes visites va coincidir precisament amb l'entorn de Josep Casasampere i va ser convidat per un capellà a abandonar el lloc, cosa que va fer. Però la Mare de Déu se li va aparèixer a l'Alfredo en un lloc ja més proper al nucli de població de Sant Vicenç, però no pas als congregats a l'ermita, a l'entorn del Josep Casasampere (32). Aquestes aparicions tampoc han rebut mai el suport del bisbat, si bé ha intentat evitar les manifestacions heterodoxes tot el possible (33).

Altrament, com que cada cop les presències del Josep al Remei es prodigaven menys, es va produir "un desplaçament" i l'Alfredo es convertí en el vident de l'indret (34).

Si bé aquestes reunions a l'aire lliure, davant de l'ermita, podien aplegar més

Si bé aquestes reunions a l'aire lliure, davant de l'ermita, podien aplegar més persones i fàcilment incorporar-se curiosos o bé persones que estiguessin en el lloc per d'altres motius, les que es celebraven tots els divendres al seu pis de la carretera del Carmel, davant del que des del 2007 s'anomena plaça de Vista Park, precisaven d'alguna forma d'invitació

persones i fàcilment incorporar-se curiosos o bé persones que estiguessin en el lloc per d'altres motius, les que es celebraven tots els divendres al seu pis de la carretera del Carmel, davant del que des del 2007 s'anomena plaça de Vista Park, precisaven d'alguna forma d'invitació perquè es tractava d'on vivien el vident i la seva esposa. Exposem el funcionament d'una d'aquestes sessions basat en l'observació directa.

“En aquestes sessions, malgrat que el pis no és gaire gran, s'hi reuneixen varies desenes de persones, majoritàriament dones. Sobre les cinc de la tarda comencen a resar el rosari, junt amb d'altres oracions i la repetició de jaculatories. En aquests moments el vident ja camina 'marejadet' o 'borratxet' segons els termes afectuosos utilitzats al cenacle. Ell ja percep a prop la Mare de Déu, i començava a submergir-se en el trànsit que no és immediat.

Es col·loca al centre del menjador, la sala més gran del pis, estança presidida per una taula amb diverses imatges sagrades i rosaris. De sobte cau en èxtasi sobre uns coixins disposats en el punt, a petició de la pròpia Mare de Déu per a protegir el vident durant un missatge que fàcilment es pot allargar fins a una hora i que se sol centrar en la maldat del món i l'escassa fe de molts dels presents.

El vident en tot moment té els ulls oberts. En el cenacle s'explica que així ho han de fer els autèntics vidents, perquè 'Déu ens ha donat els ulls per veure'. Ho tenen clar. Com es pot veure amb els ulls tancats? Durant la cerimònia hi ha ampolles d'aigua obertes amb la finalitat 'd'atrapar' la influència de la Mare de Déu. Una ampolla es vessa parcialment, i algú exclama, 'com sempre'. Diverses persones dels presents fan menester personalment aquesta aigua miraculosa, però una tal Patricia utilitza aquesta aigua amb finalitats curatives d'una manera més pública. A prop del final, agafa un crucifix que ja està preparat, i a instàncies de la visió, el mostra en totes direccions als creients congregats. Algunes dones ploren. Més tard, es passa la imatge als assistents perquè puguin besar-li els peus. Finalment s'acomoda l'Alfredo estenent les mans cap a la visió que s'allunya cap al cel. Algunes de les fidels fan un petó a l'aire. El trànsit s'acaba. El vident es desploma i cau d'esquena, però alguns dels presents ja estan preparats, el subjecten i el deixen sobre els coixins” (35).

Aquestes reunions dels divendres eren prou conegudes dels veïns dels blocs de pisos d'aquesta zona del Carmel, els quals mantenien posicions molt diferents. Des dels que hi assistien habitualment, alguns no gosant-ne parlar fora del cenacle, fins a aquells que obertament se'n reien, passant per persones que hi havien estat algun cop, o bé, sense haver-ho fet, mantenien un postura cautelosa o, fins i tot, temerosa. Al marge d'aquestes trobades regulars, l'Alfredo i els seus seguidors feien visites a santuaris marians, com ara Lorda o el Pilar de Saragossa. Tant en els viatges com en el lloc visitat, el vident acostumava a caure en èxtasi.

Final

L'Alfredo va continuar amb la seves comunicacions fins un moment que no coneixem amb exactitud. El seu traspàs es produí el 3 de gener de 2001, a l'edat de vuitanta-sis anys, sent enterrat al cementiri de Collserola, en una tomba menor plena de flors i d'altres ornaments, incloses imatges marianes que recorden el valor que tenia pels seus seguidors.

ADONINA GARCÍA

Aparicions al Parc del Guinardó

Del tercer cas que abordem tenim molta menys informació. L'Adonina García Fernández, era natural del Bierzo. Havia nascut el 22 de setembre de 1924 a Matarrosa del Sil, al municipi de Toreno.

Sabem que es va casar i que va tenir una filla. Als anys setanta tenia una parada en una mena de galeries que hi havia al carrer de Sardanya entre la plaça de Sanllehy i la ronda Guinardó (36). Vivia a la cruïlla dels carrers del Telègraf i de Brussel·les, on encara la recorda alguna veïna amb la qual tenia amistat i que no ha volgut donar explicacions ni proveir-nos de més detalls (37).

L'Adonina parlava d'alguns favors rebuts de la Mare de Déu, sembla que alguns d'ells relacionat amb la seva filla. Se li apareixia la Mare de Déu del Carme i rebia missatges d'ella (38). No disposem d'informació sobre el seu contingut.

La part més visible de la seva activitat consistia en col·locar bosses de plàstic i retalls de roba amb forma de roses al Parc del Guinardó. No disposem d'una cronologia precisa. Hi ha testimonis que indiquen que això passava ja la segona meitat dels vuitanta (39). En qualsevol cas, durant algun període va situar una imatge de l'apareguda a sobre d'una pedra, com si fos un altar. Allí s'hi reunien

A l'altra pàgina, Adonina Garcia preparant flors de paper. A sota, creus i flors en el lloc de les aparicions de la Mare de Déu del Carme

AUTOR JOAN CORBERA

algunes dones per resar. A la pedra va fer la marca d'una creu amb pintura groga. Aquesta marca, o una d'elles, encara subsisteix a les escales que menen al carrer de Brussel·les des de les proximitats de la font del Cuento.

Una part dels veïns que passaven pel Parc i veïen els ornaments no en coneixen la motivació. I d'altres, sota els efectes dels rumors, ho atribuïen a una "dona del barri que no estava massa bé" (40). Tanmateix, d'altres sembla que es quedaren amb la idea que es tractava d'una imatge difuminada en una pedra que li recordava la Mare de Déu (41). És a dir, el que s'anomena una pareidolia, un fenomen psicològic que consisteix en el fet que un estímul vague, en aquest cas una imatge, sigui percebut erròniament com una forma reconeixible. De vegades, en parapsicologia s'interpreten com a teleplàsties, manifestacions materials paranormals originades pretesament per capacitats d'interacció d'algunes persones amb la matèria, com en el famós cas de les cares de Bélmez.

També cal considerar que es disposa d'unes fotografies realitzades a finals de la dècada dels noranta, potser l'any 2000

AUTOR JOAN CORBERA

Adonina Garcia al costat de la informació sobre els menús de la Festa Major del Guinardó

Una part dels veïns que passaven pel Parc i veïen els ornaments no en coneixen la motivació. I d'altres, sota els efectes dels rumors, ho atribuïen a una "dona del barri que no estava massa bé". Tanmateix, d'altres sembla que es quedaren amb la idea que es tractava d'una imatge difuminada en una pedra que li recordava la Mare de Déu

AUTOR: JOAN CORBERA

o fins i tot l'any 2001, durant la Festa Major del Guinardó, on es veu la vident al Parc parlant amb d'altres dones i diverses mostres ornamentals com ofrena a la Mare de Déu del Carme que se li apareixia (42). En aquest cas les creus que apareixen a les imatges són de color blanc.

L'Adonina va traspasar el 10 d'agost de 2012. Li mancaven uns dies per arribar als vuitanta-vuit anys. Incinerada, les seves cendres romanen dipositades al Cementiri de Montjuïc, on una petita placa la recorda.

Conclusions

En aquest article s'han presentats tres successos diferents relacionats amb aparicions marianes als barris d'Horta-Guinardó, un fet que, en aquest aspecte, per volum de casos, dona una rellevància molt destacada als nostres barris dins de la ciutat de Barcelona.

Els tres fenòmens responen a paràmetres diferents. El primer cronològicament parlant, el de la Pepita Pugès, apareix en un moment políticament de canvis i resistències, al final del govern a l'Estat espanyol de Francisco Franco. En aquell context, les tensions entre les transformacions socials que es produïen o que s'albiraven, provocaven considerable oposició i l'opinió pública romanica a l'expectativa. L'alineament durant anys entre l'Església i l'Estat espanyol facilitaven que tot els fets religiosos extraordinaris

tinguessin lectures més profundes, o bé paral·leles a les merament teològiques o de doctrina social.

Malgrat que el cas de la Pepita geogràficament i en termes mediàtics va anar molt més lluny d'Horta, l'origen es va generar en el barri i durant anys va tenir-hi un protagonisme fonamental. La professora Roma escrivia que encara l'any 1989 els pelegrinatges mensuals dels dies 11 congregaven "uns dos autocars de Barcelona i del barri d'Horta" (43).

El moviment que envoltava les aparicions de can Cerdà es distingia per les seves idees essencialment preconiliars, el que va provocar que anés perdent intensitat, malgrat l'important rebombori mediàtic del seu moment, i hagi quedat com un fenomen absolutament marginal, tanmateix encara viu.

En canvi, les aparicions associades a l'Alfredo Garcia, malgrat respondre a un esquema relativament semblant, en iniciar-se el 1988, pràcticament quinze anys després de les de can Cerdà, amb una situació sociopolítica molt diferent, no van rebre l'atenció i suport que tingueren les de la vident d'Horta. Com a conseqüència, gairebé no són conegudes fora del cercle de seguidors i persones relacionades. Tot i les visites periòdiques a l'esplanada de l'ermita del Remei, el gruix de les activitats es va desenvolupar al pis del Carmel, un fet que era ben conegut pels seus veïns i que generava conver-

ses ocasionals, malgrat que les posicions contraposades feien que generalment el tema es tractés amb contenció. Curiosament la seva tomba és l'única de les dels tres vidents que és relativament ostentosa i pensada clarament per rebre pelegrinatges. Tanmateix, el record del vident i de les reunions es força limitat.

Del darrer cas tractat, el de l'Adonina Garcia, ens falta encara conèixer molts de detalls. No disposem d'una cronologia precisa. S'inicia la seva visualització pública a la segona meitat dels vuitanta avançant-se, en termes temporals a les visions de l'Alfredo? O va ser molt al final dels noranta? Van ser durant un període dilatat o concentrades en uns pocs dies? No estem en condicions encara de contestar aquestes preguntes.

Independentment del moment exacte de les aparicions, sembla que ens trobem amb una situació força diferent, una vident sense una estructura clara al seu entorn, malgrat que sembla que sí que es reunia amb algunes persones per resar. El coneixement i impacte de les seves activitats es concentra al Parc del Guinardó, i encara més concretament a la zona propera al carrer de Brussel·les. Podem parlar, per tant, d'un fenomen extremadament localitzat geogràficament i amb un impacte socioreligiós escàs. Totes les consultes realitzades a parròquies i comunitats religioses del barri o a l'entorn han donat com a resultat un desco-

Una de les creus que encara es conserva a les escales del Parc del Guinardó que donen al carrer de Brussel·les

AUTOR: JORDI ARDANUY

neixement absolut dels fets, malgrat les amables respostes rebudes en quasi tots els casos. D'altra banda, i com s'ha dit, no es té pràcticament constància de les seves activitats ni es disposa de material documental, tret de les fotografies esmentades. Potser la localització de la seva filla, podria portar més llum sobre els fets.

En conjunt, aquests casos d'aparicions marianes constitueixen una part de la història social i cultural dels nostres barris, i el fet de creure o no en l'existència d'un component sobrenatural en els esdeveniments no ha d'impedir ni menystenir el seu estudi i divulgació, tot i respectant, evidentment, les diverses posicions ideològiques.

Agraïments

Aquest article no hauria estat possible sense la col·laboració al llarg d'anys de diverses persones. És impossible mencionar-les totes. Tanmateix no deixaré de referir-me a en Valentí Ferran, en Martí Flò i a la Josefina Roma pel que fa a la Pepita Pugès i l'Alfredo Garcia. En el cas de l'Adonina Garcia he d'agrair que Joan Corbera em posés en antecedents sobre les aparicions i em cedís desinteressadament el seu material fotogràfic. Igualment a la consòcia Carme Martí, als diversos comunicants dels grups "Guinardó, actualitat i memòria del barri" i "la Veu del Guinardó", i a Pere Climent, per les seves amables gestions en el veïnat.

NOTES

- (1) Juan Roig Gironella. *Una mujer del pueblo. El libro con la gota de sangre*. Barcelona: Editorial Blanes, 1982. Aquest llibre, escrit pel jesuïta Joan Roig i Gironella (1912-1982), confessor durant els dos darrers anys de vida de la vident, es basa principalment en un quadern escrit per ella. Així ho narra el religiós: "Efectivament, el març de 1977 li feu una petició a la Pepita. Li demanà que en una llibreta que jo li lliurí, escrigués una relació de la seva vida espiritual. Complí puntualment el seu encàrrec. Ella, tan obediènt, em lliurà la llibreta escrita de pròpia mà quatre mesos després, el 8 d'agost de 1977. D'aquesta font extrauré les dades del que s'explica en aquest llibre" (p. 19).
- (2) Juan Roig, *Op. cit.*, p. 29.
- (3) "Ideas y hechos". *Ideal*, núm. 50, 10 de juliol de 1949.
- (4) Joan Roig menciona que patia la malaltia de Pott (p. 48), però no apareix aquest detall en la descripció del cas publicada a *Ideal* i que recull la declaració de la malalta.
- (5) Joan Roig (p. 51) ho situa erròniament el novembre, però el pelegrinatge amb malalts organitzat per l'Hospitalitat de Nostra Senyora de Lorda va ser del 26 al 30 de setembre.
- (6) "¿Milagro en Lourdes?. Horta favorecida por la Virgen Blanca en la persona de Pepita Pugés una de sus devotas feligreses". *Ideal*, núm. 101, desembre de 1955, p. 8-10.
- (7) "Síntesis de 'El Mensaje', por temas". Barcelona, [1976], p. 3. D'aquest opuscle ciclostilat i fotocopiado hi ha diverses versions que han afegit text. A partir de 1986 l'edició ha estat a càrrec de la Fundació Can Cerdà.
- (8) Juan Roig Gironella. *El mensaje de Can Cerdà*. Barcelona, [1979], s. p.
- (9) Josefina Roma. "Nuevas apariciones o la heterodoxia dentro de la heterodoxia". *Arxiu d'Etnografia de Catalunya*, núm. 8, 1992-1993, p. 141-154.
- (10) Juan Roig. *El mensaje de Can Cerdà...*
- (11) Josefina Roma. "Aparicions i comunicació". *Anàlisi: quaderns de comunicació i cultura*, núm. 29, 2002, p. 29-41. La professora Roma cita alguns exemples d'aquestes "anomalies" lingüístiques: les visions de la Saleta on la "Bella Dama" els parlava en francès, però de vagades també en la llengua materna dels nens, l'occità vivaroalpí. A Sant Vicenç dels Horts, el vident Josep Casasantpere (1959-2014) rebia les comunicacions en espanyol, segons la visió, perquè fos comprensible en un entorn de intensa immigració forana. A Umbe, a Euskal Herria, la vident Felisa Sistiaga Orozco (1908-1990) que parlava ben poc espanyol, rebia els missatges en aquesta llengua. Sembla que el context sociopolític és un desencadenant del comportament lingüístic de les relacions entre visió i vident.
- (12) Una transcripció del programa i de la part emesa en la qual parla la vident es pot llegir a: S. Subirats. "Fenòmenos místicos (aparicions de la virgen). Auténticos milagros o fanatismo religioso". *Karma*, núm. 42, maig de 1976, p. 13-19. També a: d'Arbó. *La Cataluña misteriosa*. Barcelona: Ediciones Petronio, 1977, p. 227-246, malgrat incloure una errada en una data.
- (13) "Síntesis...". p. 25. "La vidente de Sardanyola [sic] analitzada". *Telepsiquia*, núm. 1, febrer de 1977, p. 17-20. "Sucesos extraordinarios". A: Virgen de Lourdes Can Cerdà [en línia]. Barcelona: Fundació Can Cerdà, 2016. Disponible a: <http://lourdescancerda.org/?page_id=17>. Consulta: 19 de març de 2017.
- (14) El text es va recollir en diverses publicacions.

- Per exemple, a l'obra de Joan Roig *El mensaje de Can Cerdà* i l'article de *Telepsiquia*, i a la *Catalunya misteriosa* de d'Arbó, tots esmentats.
- (15) Arxiu de Juli Roca Muntanyola (JRM).
- (16) Josefina Roma. "Aparicions i comunicació"...
- (17) Comunicació personal de Josefina Roma del 30 d'abril de 1998. També el seu article ja citat "Nuevas apariciones..."
- (18) Josefina Roma. "Nuevas apariciones..."
- (19) "L'Arquebisbat de Barcelona alerta d'un centre de culte 'il·licit' a Barcelona". *El Punt Avui* [en línia]. 3 de març de 2021. Consulta: 3 de març de 2021. Accessible a: <https://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/1933244-l-arquebisbat-de-barcelona-alerta-d-un-centre-de-culte-il-licit-a-barcelona.html>.
- (20) *Llamada de amor de la santíssima virgen a través del Sr Alfredo en Barcelona*, núm. 1. Barcelona, [1992], p. 2.
- (21) *Llamada de amor...*, núm. 1, p. 2.
- (22) *Ibidem*.
- (23) Comunicació personal, 4 de gener de 1990.
- (24) Comunicació de Rodolfo Lindoso, un dels seguidors de l'Alfredo, 1 de juny de 1994.
- (25) Comunicacions de Rodolfo Lindoso, 1 de juny de 1994, i de Vicente, una mena de secretari d'Alfredo en el cenacle, 8 de juliol de 1994.
- (26) L'estiu de 1994 l'Alfredo havia acumulat més de set-cents hores en total de missatges.
- (27) *Llamada de amor...*, núm. 1, p. 12.
- (28) *Ibidem*.
- (29) *Llamada de amor de la santíssima virgen a través del Sr Alfredo en Barcelona*, núm. 11. Barcelona, [1994], p. 176. La paginació dels diferents opuscles continua d'un al següent.
- (30) Ambdós comunicats el 13 de març de 1992, *Llamada de amor...*, núm. 1, p. 14-15.
- (31) Aquest lema junt amb dues pregàries, una per a abans de ficar-se al llit (3 de novembre de 1990 i l'altra en combregar (25 de gener de 1991 es repeteixen en les contraportades dels diferents números de *la Llamada de amor...*
- (32) Comunicació de Rodolfo Lindoso, 1 de juny de 1994.
- (33) Josefina Roma. «Nuevas apariciones...».
- (34) Comunicacions personals de Josefina Roma del 30 d'abril de 1998 i del 30 de març de 2011. D'altra banda potser val la pena mencionar que el 10 de febrer de 2011 el bisbat de Sant Feliu de Llobregat va determinar que no constaven indicis suficients per afirmar que els fenòmens d'aparició mariana de Josep Casasantpere al Remei tinguessin un origen sobrenatural.
- (35) Notes de camp de les observacions *in situ* de l'autor, en companyia de l'antropòleg Valentí Ferran, 8 de juliol de 1994.
- (36) Missatge de Sònnia Ferris Gallart a través del grup "La Veu del Guinardó", a *Facebook*, 23 de setembre de 2021.
- (37) Comunicació de Pere Climent, 4 de maig de 2022.
- (38) *Ibidem*.
- (39) Missatge citat d'Elena Pérez Roig a través del grup "Guinardó, actualitat i memòria del barri" a *Facebook*, 23 de setembre de 2021.
- (40) *Ibidem*.
- (41) Missatge de Josefito Sanpach a través del grup "La Veu del Guinardó", a *Facebook*, 22 de setembre de 2021.
- (42) Diverses comunicacions de Joan Corbera qui va recollir informació bàsica sobre el fet i va realitzar algunes fotografies durant una edició de la Festa major de Guinardó poc abans de l'entrada de l'euro en circulació.
- (43) Josefina Roma. "Nuevas apariciones..."